

บทที่ 1

บทนำ

1. สภาพปัญหา

จุดประสงค์หลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ เพื่อให้สิทธิต่างๆ ทางแพ่งของผู้ทรงสิทธิ สามารถบังคับใช้เป็นรูปธรรมได้ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนสิทธินั้น โดยรัฐไม่ได้มีภาระหน้าที่เพียงกำหนดรองรับสิทธิและหน้าที่ทางแพ่งแก่บุคคลในสังคมเท่านั้น แต่ยังมีความรับผิดชอบในการที่จะบังคับให้สิทธิและหน้าที่ทางแพ่งดังกล่าวเกิดเป็นผลจริงจังกด้วย

การที่จะสามารถบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวได้นั้น กระบวนพิจารณาจะต้องมีลักษณะเป็นกระบวนพิจารณาที่ดีและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือเป็นกระบวนพิจารณาที่ยุติธรรมและรวดเร็ว ซึ่งลักษณะทั้งสองประการนี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนพิจารณาในศาล¹ ในสมัยเดิมนั้น กระบวนพิจารณาคดีแพ่งของประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความยุติธรรมมากกว่า ความรวดเร็วของกระบวนพิจารณา โดยเหตุผลสำคัญประการหนึ่งอาจเป็นเพราะในสมัยนั้นคดีที่มาสู่ศาลยังมีจำนวนไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันสังคมพัฒนาไปในลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น เกิดความสัมพันธ์ในทางแพ่งกันมากขึ้น จึงมีคดีมาสู่ศาลมากตามไปด้วย ปัญหาเรื่องคดีล้นศาลและการพิจารณาคดีล่าช้า อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาอันดับต้น ๆ ของกระบวนยุติธรรมของทุกประเทศ ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ ในส่วนของกระบวนยุติธรรมเองสามารถกระทำได้ 2 วิธี

วิธีแรก คือ การปรับปรุงแก้ไของค์กรของกระบวนยุติธรรม ซึ่งได้แก่ ศาลและกระทรวงยุติธรรม ส่วนวิธีที่สอง ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนกระบวนพิจารณาต่าง ๆ ในศาล หากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมหรือไม่มีประสิทธิภาพแล้วก็จะส่งผลทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกระบวนพิจารณา และยังคงอาจเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความ

---

¹ลักษณะของกระบวนพิจารณาดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเป็นการทั่วไป เช่น ตามคำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ และตามมาตรา ๖-๑ แห่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานได้กำหนดว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างเท่าเทียมกัน อย่างเปิดเผย และภายในระยะเวลาอันสมควร”

ที่ไม่สุจริตหาทางหลีกเลี่ยงหรือบิดเบือนการใช้สิทธิทางกระบวนการพิจารณาเพื่อให้ได้เปรียบคู่ความอีกฝ่ายหรือเพื่อประวิงคดีได้ นอกจากนี้ กระบวนการพิจารณาที่มีลักษณะซับซ้อนหรือล่าช้านี้ยังส่งผลในที่สุดต่อเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคุณความซึ่งต้องสูงตามไปด้วย อันจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อประชาชนที่ต้องการจะพึ่งพากระบวนการยุติธรรม

จากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้มีอุปสรรคต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม(Access to Justice) ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามจะกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาง่ายขึ้นหรือรวดเร็วขึ้นเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นหลักประกันต่อความยุติธรรม ในส่วนของประเทศไทย ทางหนึ่งที่ทำ คือ การแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2542 (การปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีในสำเนียง อำนาจและหน้าที่ของศาล และการบังคับคดีที่เกี่ยวข้อง)และจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่17)พ.ศ.2542 นั้น ในส่วนคดีในสำเนียงทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการพิจารณาคดีอันกระทบต่อบทบาทของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ดังนี้

(1) กำหนดวิธีการฟ้องคดีในสำเนียงให้เรียบง่าย เปิดโอกาสให้คู่ความได้ดำเนินคดีด้วยตนเองมากขึ้น โดยศาลหรือเจ้าหน้าที่ของศาลจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการฟ้องคดี

(2) กำหนดให้ต้องมีการไกล่เกลี่ยในคดีในสำเนียงหรือเน้นระบบไกล่เกลี่ยก่อนการพิจารณาคดี

(3) กำหนดบทบาทให้ศาลเป็นผู้ไต่สวนข้อเท็จจริง

จากการแก้ไขดังกล่าวทำให้บทบาทของศาลต้องเปลี่ยนแปลงไป ลักษณะที่สำคัญ คือ ศาลมีบทบาทในการบริหารจัดการเกี่ยวกับคดีและค้นหาความจริงได้มากกว่าบทบาทของศาลในคดีแพ่งสามัญ² ในส่วนบทบาทการค้นหาความจริงอันเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งและเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของคดี ถูกกำหนดไว้ในวิธีพิจารณาคดีในสำเนียงที่แก้ไขใหม่ คือ ตามมาตรา 193 วรรค 1 ที่บัญญัติว่า “ในคดีในสำเนียง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร

² ธานิส เกศวพิทักษ์, “วิธีพิจารณาคดีในสำเนียงและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง,” ตุลพาน, น.106, เล่มที่ 1, ปีที่ 46, น.108(มกราคม-มิถุนายน2542).

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้าง หรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานก่อน เสร็จแล้วจึงให้ตัวความหรือทนายความซักถามเพิ่มเติมได้

ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม”

ผลจากหลักมาตรานี้ ทำให้ศาลมีความคล่องตัวและมีบทบาทในการไต่สวนค้นหาความจริงหรือข้อเท็จจริงในคดีได้อย่างเต็มที่และเนื่องด้วยปัญหาข้อเท็จจริงนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการสืบพยาน เพราะหากมีการสืบพยานที่ดีก็จะทำให้การค้นหาข้อเท็จจริงสมบูรณ์ตามไปด้วย ในส่วนคดีมโนสาเร่ พบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของคดีเนื่องจากหลักในการได้ข้อเท็จจริงในคดีของการพิจารณาคดีทุกประเภท คือ พิจารณาจากคำคู่ความที่คู่กรณีกล่าวอ้างและโต้แย้งกัน เมื่อพิจารณาถึงคดีแพ่งสามัญที่เป็นระบบกล่าวหาคู่ความต่างมีหน้าที่หลักในการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างกัน บทบาทศาลเป็นเพียงผู้รับฟังข้อเท็จจริงและวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงที่จะนำสืบเกี่ยวกับประเด็นหรือไม่ ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นห้ามมิให้ศาลรับฟัง³ ปัญหาในเรื่องการค้นหาข้อเท็จจริงย่อมไม่เป็นปัญหา แต่กับคดีมโนสาเร่ซึ่งเน้นบทบาทศาลในการไต่สวนหาข้อเท็จจริงอย่างกว้างขวาง และมีวิธีการสืบพยานที่ต่างกับคดีสามัญ แต่กลับสร้างปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเพียงบัญญัติหลักการไว้กว้าง ๆ ในมาตรา 193 วรรค 1 เท่านั้น อีกทั้งยังมีปัญหาในการตีความอีกว่า มีขอบเขตข้อจำกัด แค่ไหนเพียงไร ซึ่งเรื่องนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคดีปกครองที่มีวิธีพิจารณาคดีเป็นระบบไต่สวนที่เน้นความเรียบง่าย รวดเร็ว และประหยัดเช่นเดียวกันแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าในการแสวงหาข้อเท็จจริงของตุลาการศาลปกครองนั้น มีบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 (ภาค 2 หมวด 2 การแสวงหาข้อเท็จจริง) ให้อำนาจตุลาการเจ้าของสำนวนสามารถใช้วิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละคดีว่ามีความยุ่งยากซับซ้อนเพียงใด นอกจากนี้ ในชั้นองค์คณะก็ใช้วิธีการซักถามพยานในวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกเพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงของคดีด้วย ดังนั้น บทบาทศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงคดีมโนสาเร่ในแบบไต่สวนจะมีประสิทธิภาพแค่ไหน ย่อมต้องพึ่งพาความรู้และประสบการณ์ของผู้พิพากษาแต่ละท่านอันเป็นปัจจัยภายในตัวผู้พิพากษา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาข้อจำกัดในการค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดี ส่งผลให้

³ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549), น.163.

หน้าที่ในการเสนอข้อเท็จจริงตกไปเป็นของคุณความเป็นหลักเหมือนเดิม ทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคดีมโนสาเร่ที่ต้องการเน้นบทบาทของศาลเป็นหลัก คุณความมีหน้าที่เพียงช่วยเหลือศาลเท่านั้น และหากเปรียบเทียบกับคดีแรงงานซึ่งเป็นต้นแบบที่วิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่ได้จำลองแบบอย่างมา⁴ ก็พบว่ามีอุปสรรคเช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่าคดีแรงงานนั้น พิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้ ทางด้านกฎหมายแรงงานเป็นอย่างดี ประกอบกับมีผู้พิพากษาสมทบร่วมปรึกษาหารือตลอดจนร่วมเป็นองค์คณะหนึ่งพิจารณาคดีซักถามคู่ความและพยานให้ข้อเท็จจริงหรือความจริงปรากฏออกมาด้วย⁵ ย่อมเป็นการลดอุปสรรคในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้ทางหนึ่ง ผิดกับคดีมโนสาเร่ที่มีทุนทรัพย์น้อย คดีส่วนใหญ่พิจารณาโดยศาลแขวงที่มีผู้พิพากษาคนเดียวเป็นองค์คณะหนึ่งพิจารณา

นอกจากปัญหาข้างต้นแล้ว กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในแบบไต่สวนนี้ ยังก่อให้เกิดอุปสรรคแก่ตัวผู้พิพากษาในการรวบรวมข้อเท็จจริง เนื่องจากตามมาตรา 193 วรรคหนึ่ง ที่ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร หรือตามวรรคสาม ที่ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม ในคดีที่มีข้อเท็จจริงยุ่งยากซับซ้อนและข้อเท็จจริงเหล่านั้นเป็นเรื่องของคุณความที่ศาลมิได้มีส่วนรับรู้ข้อเท็จจริงนั้นมาก่อน การแสดงบทบาทในทางไต่สวนข้อเท็จจริงของศาล โดยที่ไม่มีแนวทางหรือไม่มีกระบวนการใดที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการสืบพยานในชั้นศาล ส่งผลให้การพิจารณาคดีต้องเสียเวลากับขั้นตอนสืบพยานเป็นอย่างมากไม่แตกต่างกับคดีแพ่งสามัญ อีกทั้ง ทำให้การแสดงบทบาทในทางไต่สวนของศาลเพื่อให้ความเป็นจริงที่สมบูรณ์หรือพึงประสงค์ไม่สัมฤทธิ์ผล ซึ่งหากพิจารณากับคดีประเภทอื่นที่มีลักษณะวิธีพิจารณาเป็นแบบไต่สวนทั้งหลาย กลับพบว่ามีการรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อช่วยสนับสนุนการพิจารณาในชั้นศาล อาทิ คดีปกครอง ที่กำหนดให้มี "ตุลาการเจ้าของสำนวน" ให้ทำหน้าที่ตรวจสอบและเสนอความเห็นใน

---

⁴ ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการวิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโพสยาม จำกัด, 2548), น.76.

⁵ ลาวัลย์ หอนพรัตน์, "องค์ประกอบและอำนาจของคณะผู้พิพากษาในศาลแรงงาน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), น.63.

ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อองค์คณะ⁶ เป็นประโยชน์ต่อองค์คณะในการวินิจฉัยคดี หรือคดีล้มละลายที่มีหลายบทบัญญัติที่กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทในเรื่องการค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งข้อเท็จจริงนี้จะเป็นส่วนที่ใช้ประกอบการพิจารณาหรือการใช้อดุลพินิจของศาลในการทำคำสั่งหรือทำคำพิพากษา รวมถึงพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวมถึงที่กำหนดให้มี "เจ้าพนักงานคดี" ซึ่งบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี เช่น การไกล่เกลี่ยคดี การตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน⁷ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากกฎหมายของต่างประเทศ พบว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่งของกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์ที่ยึดระบบกล่าวหาเป็นหลักนั้น ได้มีการกำหนดขั้นตอนการพิจารณาออกเป็นสองขั้นตอนเช่นกัน คือ "pre-trial" และ "trial" โดยในขั้นตอนแรกนั้นก็มีความมุ่งประสงค์เพื่อให้สำนวนคดีอยู่ในสภาพที่พร้อมจะทำการพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีในขั้นตอนที่สอง⁸ และเป็นที่น่าสังเกตว่าการดำเนินคดีแพ่งเล็กน้อยใน county court ก็มีการใช้กระบวนการก่อนการพิจารณา(The pre-trial review)เช่นกัน วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ข้อพิพาทนั้นมีความพร้อมสำหรับการพิจารณาพิพากษา และยังเป็นความช่วยเหลือคู่ความที่เป็นประชาชนหรือบุคคลธรรมดาในการเตรียมคดีสำหรับคู่ความที่ดำเนินคดีด้วยตนเอง

---

⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 57 บัญญัติว่า "ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนทำหน้าที่ตรวจสอบและเสนอความเห็นในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อองค์คณะพิจารณาพิพากษา ตลอดจนดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

ฯลฯ   ฯลฯ

⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า "ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภค ตามที่ศาลมอบหมาย ดังต่อไปนี้

- (1) ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค
- (2) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน
- (3) บันทึกคำพยาน
- (4) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างพิจารณา

ฯลฯ   ฯลฯ

⁸ วรณชัย บุญบำรุง, "หลักทั่วไปของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีปกครองของฝรั่งเศส," วารสารกฎหมายปกครอง, น.29, เล่ม 19, ตอนที่ 3, น.40 (ธันวาคม 2543).

จึงเป็นปัญหาคำพิพากษาว่า คดีต่าง ๆ ที่มีลักษณะแบบใดส่วนเหล่านั้น ล้วนมีเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เน้นบทบาทของศาลในกระบวนการพิจารณาเป็นหลักซึ่งมีความสอดคล้องกับวิธีพิจารณาคดีมิโนสาเร่เช่นกัน เหตุใดต่างก็มีบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบที่ละเอียดและชัดเจนสำหรับกระบวนการแสวงหาแสวงหาข้อเท็จจริง อีกทั้งยังกำหนดให้มีขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริงแยกต่างหากจากขั้นตอนการสืบพยานเพื่อช่วยส่งเสริมขั้นตอนการพิจารณาอีกต่างหาก ในคดีมิโนสาเร่ที่เน้นในระบบใดส่วนเช่นกันนั้น ศาลกลับประสบปัญหาในขั้นตอนการสืบพยานเพื่อแสวงหาความจริง ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมวิธีพิจารณาคดีมิโนสาเร่หรือไม่ และควรมีการปรับแก้ในทิศทางใด ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ต่อไป และนอกจากบทบาทการค้นหาคำพิพากษาของศาล(เนื้อหาสาระของคดี)ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการศึกษานั้น ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงบทบาทหรืออำนาจศาลในส่วนอื่นของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมิโนสาเร่ด้วย อาทิ ขั้นตอนการฟ้องคดีด้วยวาจาซึ่งปัจจุบันกฎหมายไทยใช้แบบพิมพ์ (ม.๑) ซึ่งมีรายละเอียดให้ต้องกรอกมีลักษณะกว้างๆ ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ฟ้องคดีเท่าที่ควรต่างกับต่างประเทศที่ได้กำหนดรูปแบบการฟ้องคดีด้วยวาจาไว้มีรูปแบบที่เรียบง่ายและมีการกำหนดให้มีการกรอกรายละเอียดต่างๆ เท่าที่จำเป็นแยกตามสภาพแห่งสิทธิเรียกร้อง(nature of claim) และจะศึกษากระบวนการในชั้นการไกล่เกลี่ย ซึ่งมีข้อแตกต่างกับกฎหมายของต่างประเทศในประการสำคัญหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการที่กฎหมายต่างประเทศไม่อนุญาตให้คู่ความมีทนายความดำเนินคดีแทนในคดีเล็กน้อย ทั้งนี้ เพื่อให้คู่ความทุกฝ่ายสามารถดำเนินคดีเองได้โดยไม่ต้องกังวลว่าตนอาจจะเสียเปรียบในเชิงคดีได้ หรือช่วยลดปัญหาจากการที่ทนายความพยายามปกป้องลูกความของตนในลักษณะของการต่อสู้โต้เถียงข้อเท็จจริงกับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

2. ขอบเขตของการศึกษา

มุ่งศึกษาเฉพาะวิธีพิจารณาวินิจฉัย(คดีมิโนสาเร่) ทั้งนี้จะจำกัดเฉพาะคดีแพ่งเท่านั้น โดยจะศึกษาถึงบทบาทของศาลในคดีมิโนสาเร่ทั้งระบบ แยกได้เป็นสองส่วน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนสืบพยาน คือ บทบาทของศาลในการช่วยเหลือคู่ความในการฟ้องคดีและการไกล่เกลี่ย และขั้นตอนการสืบพยาน คือ บทบาทศาลในการค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคบางประการที่เกิดขึ้นในช่วงสืบปีที่ผ่านมามาหลังจากการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินคดีมิโนสาเร่ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2542

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนมุ่งทำการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาถึงความเป็นมาของวิธีพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ และการดำเนินคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ในต่างประเทศ
2. ศึกษาถึงหลักพื้นฐานในการค้นหาข้อเท็จจริงตลอดจนรูปแบบและกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในกฎหมายต่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่ของไทยรวมทั้งวิธีพิจารณาในระบบไต่สวนอื่น ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในอนาคตต่อไป
3. ศึกษาถึงบทบาทของศาลในการช่วยเหลือคู่ความในการฟ้องคดีและการไกล่เกลี่ย
4. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทของศาลในคดีมโนสาเร่ในชั้นตอนต่าง ๆ

4. วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะใช้วิธีศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) โดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือและตำรา บทความทางกฎหมาย วิทยานิพนธ์ คำพิพากษาของศาล และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารประกอบการสัมมนา รวมทั้งข้อมูลจากเวปไซต์เวปไซด์เว็บ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง

